

דף ס'

ר"י בר יוסף אר"י נתן משהו שמן על אמר רב יצחק בר יוסף בשם רבי יוחנן נתן
כזית מנחה פסל

מפני שבשמן כתוב "לא ישים", שימה כל שהיא פוסלת. "עליה שמן"
הוא ריבוי, עד שיש במנחה שיעור. ורב יצחק בר יוסף אמר בשם רבי
יוחנן שאם נתן כזית לבונה על גבי משהו מנחה פסלה. מפני שבלבונה
כתוב נתינה "ולא יתן עליה לבנה", "ולא יתן" ונתינה היא בכזית⁷³⁹.
"עליה", הוא רבוי אחר רבוי, ואין ריבוי אחר ריבוי אלא למעט. הכתוב
בשמן "עליה" מרבה לכזית. ו"עליה" הכתוב בלבונה הוא רבוי אחר
רבוי למעט שבלבונה לא צריכים כזית וחייב על נתינת לבונה על מנחה
משהו. ויש אומרים שרב יצחק בר יוסף אמר שלרבי יוחנן היה ספק
מה הדין אם נתן משהו שמן על גבי כזית מנחה?. האם כדי לפסול את
המנחה צריכים שהשימה תהיה כנתינה, ואינו חייב אלא בכזית, או לא?,
ונשארה הגמרא בתיקון⁷⁴⁰.

"עליה" בגופה של מנחה ולא בכחן תנו רבנן, נאמר: "לא ישים עליה שמן"
"ולא יתן עליה לבנה", יכול שהכתוב
מחייב בשני לאוים רק בשני כהנים, כשכהן אחד שם על מנחת חוטא
שמן וכהן אחד שם עליה לבונה כל אחד מהם לוקה על לא תעשה אחד?
תלמוד לומר "עליה", הכתוב מדבר בגופה של מנחה ולא בכחן⁷⁴¹.

739 כמו ש' בתרומה (ויקרא כב) ונתן לכהן את הקדש ובאותה נתינה כתובה אכילה וכל אכילה בכזית. ומהכ' עליה משמע שגם במנחה צריכים כזית. רש"י.

740 ר"י ור"מ נח' בכריתות (דף ו:): בשמן המשחה. ר"מ "על בשר אדם לא יסך" וכ' "ואשר יתן ממנו על זר" מה סיכה כל שהוא אף נתינה כל שהוא. ולר"י לומדים נתינה בזר מנתינה בעלמא. מה נתינה דעלמא כזית אף נתינה כאן כזית. והבעיה כאן היא לפי שניהם. שאפ' לר"מ הוא משום שנתינה וסיכה כ' במקום אחד, אלא שזה כתוב באזהרה וזה כתוב בכרת. ואפ' לר"י נמי שמא כאן יודה מודה כיון שנתינה ושימה כתובים בפסוק אחד. ואפילו לאבא שאול שלומד בתרומה ממעילה שבפרוטה לא שייך ללמוד ממעילה אלא תרומה שהיא כעין מעילה שמשלם קרן וחומש. וקצת קשה שבתרומה כ' (דברים טו) תתן לו מדוע חיטה אחת פוטרת את הכרי ולא צריכים כזית כנתינה. תוס'.

741 והתוס' מפ' שמדובר בב' מנחות הנעשות בשני כהנים, משום ברוב עם הדרת מלך. יכול בשתי מנחות דווקא כ' שני לאוים שבזאת נתן שמן ובזאת נתן לבונה. שהרי במנחה אחת כיון שנתן עליה שמן הרי היא פסולה ולא חייב על הלבונה. כמו בהמחמץ את הפסולה שפטור. ת"ל עליה בגופה של מנחה הכתוב מדבר לחייב שני לאוים. ור"ת מפרש יכול בשני כהנים כלומר בשני דברים שזה נתן שמן וזה נתן לבונה, וה"ה באדם אחד בזה אחר זה. האם המשנה אומרת שחייב חייב בזה אחר זה על שתיהן אע"פ שנפסלה בשמן. כמו במחמץ אחר מחמץ. או שכיון שנפסלה אינו חייב, ומשנתנו מדברת בשתי מנחות באחת נתן שמן ובאחת נתן לבונה. ת"ל עליה בגופה של מנחה יצא נתן שמן על הלבונה או לבונה על השמן שאין זה בגופה. ואפילו נתן את הלבונה מצד אחד במקום שאין שם שמן מ"מ עליה משמע שאין כלל שמן בכל המנחה או שבגופה משמע כשרה ולא פסולה. תוס'.

ולומדים שלא אומרים שלא יתן כלי על גבי כלי, ואם נתן פסל? מהכתוב
"עֲלֶיהָ", הכתוב מדבר בגופה של מנחה ולא בכהן. האיסור הוא לשים
שמן ולבונה על המנחה עצמה ולא כלי בתוך כלי.

משנה

יש טעונות הגשה ואין טעונות תנופה, הגשה ותנופה, תנופה ולא הגשה,
לא תנופה ולא הגשה. ואלו טעונות הגשה ואין טעונות תנופה: מנחת
הסולת, והמחבת, ומרחשת, והחלות והרקיקין, מנחת כהנים ומנחת כהן
משיח, מנחת נכרים, מנחת נשים ומנחת חוטא. רבי שמעון אומר מנחת
כהנים ומנחת כהן משיח אין בהן הגשה, שכל שאין בהן קמיצה להתיר
שירים לכהנים, אין לה הגשה⁷⁴².

גמרא

"מנחה" לרבות מנחת חוטא להגשה רב פפא אמר שבכל מקום שנינו עשר מנחות.
התנא שנה עשר להוציא מדברי רבי שמעון
שאמר שבמנחת מאפה תנור אם ירצה יכול להביא מחצה חלות, ומחצה
רקיקין. וטעמם של חכמים ורבי שמעון הוא כמו ששנינו בברייתא
שאילו היה נאמר במנחת מרחשת "וְהִבֵּאתָ אֶת אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה מֵאֲלֶה לְה'
וְהִקְרִיבָה אֶל הַכֹּהֵן וְהִגִּישָׁה אֶל הַמִּזְבֵּחַ", הייתי אומר שרק הקומץ
שנעשה להשם טעון הגשה. ומנין שהמנחה טעונה הגשה לפני הקמיצה?
מהכתוב "מִנְחָה". ומנין לומדים שמנחת חוטא טעונה הגשה?⁷⁴³ ממה
שכתוב "אֶת הַמִּנְחָה".

והלא אפשר ללמוד שמנחת חוטא טעונה הגשה מן הדין. נאמר כאן
במנחת חובה ונאמר כאן במנחת נדבה, כמו שמנחת נדבה טעונה הגשה,
אף מנחת חובה טעונה הגשה!. ואם נאמר שאי אפשר ללמוד ממנחת

742 תוס' שואלים אם כן מנחת חוטא של כהנים שטעונה קמיצה לרבי שמעון תהיה טעונה הגשה. והרי שנינו
שרש"א מרבה אני שאר מנחות שיש מהן לאישים ובאות בגלל עצמן ויש מהן לכהנים ומוציא אני שתי הלחם
ולחם הפנים שאין מהן לאישים. ומנחת נסכים שאינה באה בגלל עצמה ומנחת כהנים ומנחת כהן משיח שאין מהן
לכהנים. ועוד קשה שהיה צריך לומר את עיקר הטעם של ר"ש. תוס'.

743 לא שאלו על שאר מנחות שהרי כ' במנחת מרחשת (ויקרא ב) "אשר יעשה מאלה" ומשמע כל המנחות
הכתובות שם מנחת סולת מנחת מחבת חלות ורקיקין מנחת העומר ומנחת סוטה כמו שדרשו ר"ש ור"י. אבל
במנחת כהנים ומנחת כהן משיח הו"ק לא מפרש ת"ק מנין לו. ואם בבנין אב אפ' לפרוך מה להצד השהו שבהן
שכן נקמצות ויש מהן למזבח ולכהנים תאמר במנחת כהנים ומנחת כהן משיח שכולה כליל ואין בה לכהנים.
ושמא אינו חושב שהיא פירכא, או שלומדים מ"את המנחה" כמו שלו' מנחת חוטא. ותימא שלא הזכיר מנחת
כהנים ומנחת כהן משיח שהוא עיקר מח' ר' שמעון וחכמים במשנה. ונראה לפרש שלא שייך למרש מזאת תורת
כלל משום שכ' ג' ריבויים וג' מיעוטים. לפיכך צריך לדון מה יש לנו לרבות ומה יש לנו למעט. תוס'.

נדבה שטעוניה שמן ולבונה. מנחת סוטה שאינה טעוניה שמן ולבונה וטעוניה הגשה תוכיח. ואם נאמר שאי אפשר ללמוד ממנחת סוטה שטעוניה תנופה, מנחת נדבה תוכיח. וחזר הדין, לא ראי זה כראי זה ולא ראי זה כראי זה, הצד השווה שבהן, במנחת נדבה ומנחת סוטה, ששוות לקמיצה ושוות להגשה. אף מנחת חוטא ששוה להן לקמיצה תשוה להן להגשה! ומתרצים שאי אפשר ללמוד את מנחת חוטא שלא הוכשרה לבא אלא בעני בצד השווה ממנחת נדבה ומנחת סוטה, שהוכשרו לבא בעני כבעשיר. ולכן צריכים את הריבוי של "אֶת הַמִּנְחָה".

"והבאת" לרבות מנחת העומר רבי שמעון מוסיף על התנא קמא ואומר שהכתוב להגשה "וְהִבֵּאתָ" בא לרבות את מנחת העומר להגשה.

והבאה היא הגשה שכן הכתוב אומר במנחת העומר "וְהִבֵּאתֶם אֶת עֹמֶר רֵאשִׁית קְצִירְכֶם אֶל הַכֹּהֵן". והכתוב "וְהִקְרִיבָה" בא לרבות את מנחת סוטה להגשה⁷⁴⁴. שהרי הכתוב אומר במנחת סוטה "וְהִקְרִיב אֹתָהּ אֶל הַמִּזְבֵּחַ". וקשה שנלמד בקל וחומר ממנחת חוטא שאינה טעוניה תנופה וטעוניה הגשה⁷⁴⁵!. ואם נפרוך שמנחת חוטא שבאה מחיטי חמורה יותר ממנחת סוטה שבאה מן השעורים. מנחת העומר שבאה מן השעורים וטעוניה הגשה תוכיח. ואם נפרוך שמנחת העומר טעוניה שמן ולבונה, מנחת חוטא תוכיח. וחזר הדין, לא ראי זה כראי זה ולא ראי זה כראי זה, הצד השווה שבהן ששוות לקמיצה ושוות להגשה. אף מנחת סוטה ששוותה להן לקמיצה תשוה להן להגשה! ומתרצים שצריכים את הריבוי של "וְהִקְרִיבָה" מפני שאי אפשר ללמוד את מנחת סוטה שהוכשרה לבא קמח ממנחת חוטא ומנחת העומר שלא הוכשרו לבא קמח, אלא סולת.

ר"א "והבאת" לרבות מנחת סוטה רבי יהודה אומר "וְהִבֵּאתָ" לרבות מנחת סוטה להגשה, וכן הוא אומר במנחת סוטה

"וְהִבֵּיא אֶת קֶרְבָּנָהּ עֲלֶיהָ". אבל לא צריכים את הכתוב לרבות את מנחת העומר. מפני שלומדים מן הדין שמנחת העומר שטעוניה תנופה

744 תוס' שואלים הרי היו צריכים ללמוד מוהבאת גם את מנחת סוטה שכ' בה הבאה כמו שא' ר' יהודה. וי"ל שמסתבר יותר להעמיד במנחת העומר שיש בה שמן ולבונה ויש גם הבדל שזו סולת וזו קמח. תוס'.
745 תוס' שואלים מדוע לא נא' שתי הלחם יוכיחו שטעונים תנופה ולא הגשה. וי"ל שאפ' לפרוך מה לשתי הלחם שכן אין מהן לאישים. אבל קשה שלוג של מצורע ואשמו יוכיחו, וכבשי עצרת ושלמי יחיד שטעונים תנופה ולא הגשה. וס'.

טעונוה הגשה, ממנחת חוטא שאינה טעונוה תנופה וטעונוה הגשה. ואם נקשה שמנחת חוטא באה מן החיטים. מנחת סוטה שבאה מן השעורים תוכיח. ואם נקשה שמנחת סוטה באה לברר עון, מנחת חוטא תוכיח. וחזר הדין, לא ראי זה כראי זה ולא ראי זה כראי זה, הצד השווה שבהן שהושוו לקמיצה והושוו להגשה. אף מנחת העומר ששוותה להן לקמיצה תשווה להן להגשה. ורבי שמעון שחולק על רבי יהודה סובר שאפשר לפרוך שיש צד שוה במנחת סוטה ובמנחת חוטא שהם מצויים כל השנה, אבל מנחת העומר באה פעם אחת בשנה! ורבי יהודה סובר שמנחת העומר מצויה יותר מפני שחייבים להביאה מנחת העומר כל שנה. אבל מנחת סוטה ומנחת חוטא פעמים שאינם באות כלל.

“אלה” ולא מן השעורים “מאלה” ומביאה הגמרא את מה ששנינו בברייתא או אחת ולא חמישתן אינו אומר “וְהִבֵּאתָ” אלא שיחיד מתנדב ומביא מנחה אחרת חוץ מאלה שבענין, חוץ מחמש המנחות מנחת סולת, מחבת, מרחשת, רקיקין, וחלות, מנחת שעורים? ונלמד שיחיד שמביא מנחה מן החיטים נדבה יביא מנחה מן השעורים נדבה. מן הדין, מציבור שמביא מנחה מן החיטים חובה, ומביא מנחה מן השעורים חובה. תלמוד לומר “אֵלֶּה” אין לי אלא אלה. או אינו אומר “אֵלֶּה” אלא לאומר הרי עלי מנחה שמביא חמישתן? תלמוד לומר “מֵאֵלֶּה”, רצה אחת מביא, רצה חמישתן מביא.

לר"ש “מאלה” למעט את לחם הפנים רבי שמעון אומר שהכתוב “אֵת הַמִּנְחָה” בא לרבות שאר מנחות להגשה. ומדוע לא מרבים את שתי הלחם ולחם הפנים? ואומרת הגמרא שממעטים את שתי הלחם ולחם הפנים מהכתוב “מֵאֵלֶּה”. ומה ראית לרבות את שאר מנחות ולהוציא את שתי הלחם ולחם הפנים? מפני שמרבים את שאר המנחות שיש מהן לאישים, ומוציא את שתי הלחם ולחם הפנים שאין מהן לאישים.

ולא אומרים שמנחת נסכים שכולה לאישים “והקריב” “והקריבה” תהיה טעונוה הגשה. מפני שהכתוב “וְהִקְרִיבָהּ” ממעט אותה. ולא קשה שהכתוב “וְהִקְרִיבָהּ” בא לרבות

את מנחת סוטה. מפני שכתוב "וְהִקְרִיבָהּ" והיה יכול להיות כתוב "וְהִקְרִיב". ומדוע מרבים את שאר המנחות וממעטים את מנחת נסכים? מפני שמרבים את שאר המנחות שבאות בגלל עצמן, ומוציאים את מנחת נסכים שאינה באה בגלל עצמה.

והגיש "והגישה" ושואלת הגמרא האם מנחת כהנים ומנחת כהן משיח שבאות בגלל עצמן, יהיו טעונות הגשה? ואומרת הגמרא שלומדים מהכתוב "וְהִגִּישָׁה" שמנחת כהנים ומנחת כהן משיח שבאות בגלל עצמן אינן טעונות הגשה. ושואלת הגמרא הרי צריכים את המלה "וְהִגִּישָׁה" לגופה, שטעונה הגשה? ואומרת הגמרא שלומדים את שני הדברים ממה שכתוב "וְהִגִּישָׁה" ולא כתוב "וְהִגִּיש". ואומרת הגמרא שמרבים את שאר המנחות שיש מהן לאישים, ובאות בגלל עצמן⁷⁴⁶, ויש מהן לכהנים. ומוציאים את שתי הלחם ולחם הפנים שאין מהן לאישים. ומנחת נסכים שאינה באה בגלל עצמה. ומנחת כהנים ומנחת כהן משיח שאין מהן לכהנים⁷⁴⁷.

במנחת מרחשת כתוב באותה פרשה "וְהָרִים הַכֹּהֵן מִן הַמִּנְחָה אֶת אֲזִקְרָתָהּ" ומנין שלא ירים בכלי? מהכתוב בפרשת צו "וְזֹאת תִּזְכֹּר הַמִּנְחָה" "וְהָרִים מִמֶּנּוּ בְקַמְצוֹ מִסֵּלֶת", כמו שהרמה האמורה שם היא בקומצו, אף הרמה האמורה כאן בקומצו.

746 תוס' כ' שהוא א"צ טעם זה שמנחת נסכים התמעטה מהטעם שיש מהן לכהנים. כמו מנחת כהנים שכולן למזבח ואין מהן לכהנים. תוס'.

747 במשנה פירשתי מה שתלה את הטעם לפי שאין בהן קמיצה. תוס'.